

Nový zákon o změně poplatků.

Zákon ze dne 28. dubna 1933 č. 65 a vlád. nař. z téhož data č. 66 zavádí změnu a doplnění právních ustanovení o poplatcích počínaje dnem 1. května 1933.

Až dosud bylo nutno poplatek z listin o právních jednáních až do výše 50 Kč a poplatek vkladní až do výše 10 Kč platiti ihned v kolcích nalepených na listině.

Tato hranice zvyšuje se nyní na 300 Kč a dlužno proto od 1. května t. r. v kolcích zaplatiti vkladné, jakož i poplatek škálový na listiny do 300 Kč ihned.

Převyšuje-li poplatek ten částku 300 Kč, nutno každou listinu o právním jednání ohlásiti do 8 dnů bernímu úřadu, avšak poplatek z ní a sice při dluhopise, postupech, smlouvách, zástavních a rukojemských, kvitancích, ze smluv trhových o věcech movitých, neb o díle ze smíru, ze soudních odhadů, ze smluv trhových o nemovitostech, včetně dražeb, ze vkladů a záznamů do veřejných knih a z knihovních poznámek, vnučené správy, dražebního řízení a pořadí pro zadlužení, zaplatiti zvláštními vplatními šekovými lístky do 40 dnů a to do 40 dnů ode dne, kdy zařízena byla listina, a z právních jednání o postupu nemovitostí (i při dražbách) do 14 dnů ode dne, kdy bylo uzavřeno právní jednání.

Nebyl-li poplatek zaplacen vůbec tímto způsobem, neb nebyl-li zaplacen správným penízem aneb byl-li zaplacen opožděně, jest strana povinna platiti 7%ní úrok z prodlení a eventuální zvýšení poplatku.

Za poplatek, úroky a event. zvýšení ručí nejen dlužník, nýbrž i věřitel, při cessi postupce i postupník, při trhových smlouvách a smírech, obě smlouvající strany, ohledně poplatku vkladního osoba, v jejíž prospěch se zápis stal, rukou společnou a nerozdílnou.

Právní zástupce tudíž i notář ručí pouze za ohlášení právního jednání bernímu úřadu včas, t. j. v 8denní lhůtě.

Notář ručí dále ale za to, že poučil stranu o její povinnosti zaplatiti poplatek přímo do 40 dnů (ve smyslu § 1299 obč. zák.).

Bude proto záhodno, abychom při sepisování listin o právních jednáních shora uvedených, obě strany upozornili na jejich povinnost a na následky, kdyby povinnosti té nebylo učiněno zadost, a dáti si potvrditi, že poučení to bylo stranám učiněno.

Aby vyvarovány byly strany, jež solidárně ručí za poplatky od případné škody (zejména věřitel, cedent, prodávající atd.), doporučuje se, aby notář vypočítal ihned poplatek z právního jednání a vyzval stranu povinnou, aby poplatek ten ihned složila u něho a ve lhůtě 40denní zaplatil jej pak sám bernímu úřadu vplatním lístkem šekovým.

Přibude nám tím sice zase notně práce, avšak bude to

nutno v zájmu strany, která solidárně za poplatek podle zákona jest zavázána i když k zaplacení jeho zavázala se v listině strana druhá.

Zákonem novým v § 7 opravena byla též chyba, která se vloudila do zákona ze dne 12. srpna 1921 č. 337 v pozn. 5, kdež bylo stanoveno, že prokáže-li manželka zůstavitelova nemajetnost, platí při nápadech dědických převyšující cenu 10.000 Kč polovičku jí daných, v tom smyslu, že tuto polovičku platí jen v případech nepřevyšujících cenu 10.000 Kč.

Nový zákon a vlád. nařízení, jsou pro laika dosti nejasné a těžce srozumitelné, poněvadž odvolávají se na celou řadu zákonů jiných, starších.

Jak známo, neznalost zákona neomlouvá, a tak každý jest povinen řídit se zákonem novým.

Aby novému zákonu porozuměl, musel by si laik opatřiti a nahlédnouti veškeré zákony a nařízení, které jsou v něm citovány, a které budou jemu těžce přístupny, vždyť zákon se odvolává i na starý poplatkový řád z r. 1850 a 1862, které jistě laik opatřiti si nedovede.

Zvláštní jest odstavec čl. VIII. vlád. nař. č. 66 odst. 2, že »nebyl-li poplatek zaplacen vůbec, neb správně, bude nedoplatek předepsán platebním rozkazem, nejen osobám, které dle čl. V. jsou povinny k zaplacení jeho, nýbrž i tomu, kdo za něj ručí, podle všeob. ustanovení.

Podle všeobecných ustanovení v § 71 popl. ř. č. 4 ručí advokáti i notáři za poplatek kolkový listin, které za jejich spolupůsobení byly zřízeny.

Mám za to, že tato povinnost ručení za poplatek převyšující 300 Kč, nemůže notáře neb právního zástupce vůbec stihnouti, avšak právě vzhledem na nejasné znění článku VIII. bude třeba, aby notář byl co nejopatrnější a proto naléhal na strany, aby poplatek, který se má přímo odvádět, ihned složily.

Zákon nezmiňuje se o tom, jak se má vyměřiti poplatek, jestliže jedná se o právní jednání komplikované, aneb o právní jednání, kde nedostává se náležitého podkladu pro vyměření jeho, na příklad při právu užívacím, neb výměnku atd.

Čl. VIII. nař. č. 66, odstavce 5, uvádí, že, bude-li shledáno při přezkoumání, že dlužno mimo poplatek placený přímo vyměřiti ještě další, že vyměřovací úřad předepíše, z čehož se dá souditi, že v takovýchto případech stačí ohlásiti pouze právní jednání bernímu úřadu za účelem zpoplatnění a vyčkati platební rozkaz. Nejasné jest dále, jak se dlužno zachovati při právních jednáních, kde strany činí nárok na osvobození (na př. při konverzi, při smlouvách trhových ve smyslu zák. o staveb. ruchu, při smlouvách, při nichž vyhrazuje si postupitel doživotní právo užívací a podobně).

Mám za to, že v případech těch stačí pouhé ohlášení, neboť poplatek tu buď odpadá, neb se pouze zaznamenává a čeká, kteréžto právo může vysloviti pouze fin. úřad.

Při právních jednáních, kde lze aspoň částečně vyměřiti poplatky, na příklad při smlouvách trhových, kde kupující běže na sebe dávkou z přírůstkem, dlužno zaplatiti do 40ti dnů poplatek, který připadá bez ohledu na event. dávkou a poplatek další dodatečně vyměří berní úřad.

Celý zákon nasvědčuje tomu, že byl opět přijat, aniž by byly vyslechnuty dříve odborné kruhy praktické a zavdá zajisté v praxi podnět k různým těžkostem a nesrovnalostem.

Karakteristické také je, že zákon nabyt již účinnosti 1. května, avšak dotyčné číslo 25 Sb. z. doručeno bylo teprve dne 3. května 1933 a berní úřady, u nichž bylo žádáno za vydání vplatných šek. lístků, prohlásily, že neobdržely dosud interních poukazů a vplatných lístků že nemají.

Č.

Pojištění na případ úmrtí v pozůstalosti.

Částky, pojištěné zůstavitelem na případ úmrtí, bývají často chybně zařazovány do pozůstalostního jmění, anebo opačně — nesprávně — vylučovány.

Děje se tak proto, poněvadž otázka zařazení nebo vyloučení bývá posuzována paušálně — bez náležitého zřetele na znění a obsah pojistky a vůbec na skutečnosti, rozhodné pro daný případ.

Především jest si uvědomiti:

»Pozůstalost slove vše, co zanechává někdo, kdo zemřel, všechna práva i všechny závazky, pokud se nezakládají na poměrech pouze osobních.« (§ 531 o. z. o.).

Pozůstalost zahrnuje tedy jmění, v jehož držení byl zůstavitel v době své smrti; zjišťuje se soupisem anebo místopřísežným seznáním.

Rozdíl mezi oběma způsoby tkví v jich použití.

Se stanoviska formálního platí pro obojí § 97 n. p. »musí obsahovati přesný a úplný seznam všeho movitého i nemovitého jmění, v jehož držení byl zůstavitel při své smrti a udávati jeho tehdejší hodnotu a souhrn.«

Při posuzování otázky, zda pojištěnou částku jest do pozůstalostního jmění zařaditi, nutno pak zkoumati zůstavitelův právní poměr k pojistce.

Pojistky znějící na držitele.

Jest nesporno, že pojistka pro případ úmrtí zůstavitele, na doručitele znějící, v jejíž držbě byl zůstavitel ku dni svého úmrtí, aniž by byl učinil ohledně pojištěné částky jakoukoliv disposici ať mezi živými, nebo na případ smrti, musí býti pojata do pozůstalostního jmění a může přejíti do držení dědice jen na základě projednání pozůstalosti. Totéž platí, byla-li pojistka sice v detenci třetí osoby, ale nikoliv snad proto, že by zůstavitel byl

se držby a dispozice vzdal, nýbrž z toho důvodu, že ji deponoval, zaslal k opravě atd.

Jinak jest tomu ovšem, ocitla-li se taková pojistka v držbě třetí osoby následkem toho, že zůstavitel převedl ji do vlastnictví třetího. V tomto případě jest pojistku ve smyslu § 531 o. z. o. a contrario vyloučiti.

Nastanou-li okolnosti § 104 n. p. ať již tím, že pojistka se nachází v detenci třetí osoby, dědicové popírají držbu a tvrdí, že pojištěná částka patří do pozůstalosti, aneb v důsledku toho, že zůstavitel měl sice pojistku v detenci, avšak jest tvrzeno, že jest vlastnictvím osoby jiné, pak ovšem nelze tuto do pozůstalosti zahrnouti a o jejím konečném osudu rozhodne pořad práva.

Pojistky ve prospěch třetí osoby.

Do pozůstalosti nepatří pojistka, znějící ve prospěch určité třetí osoby, pokud ovšem zůstavitel si neponechal nebo nevyhradil disposičního práva, nebo neměl pojistku ve své držbě v době svého úmrtí.

Tak pojistka znějící ve prospěch dědiců nebo právních nástupců zůstavitelových, patří do pozůstalosti, pořídí-li o ni zůstavitel poslední vůli. Nelze-li však ani držbu, ani disposiční právo zůstavitelovo k pojistce v době úmrtí, prokázati, nepatří pojištěná částka do pozůstalosti a oprávnění k realizaci pojistky a přijetí valuty plyne ze smlouvy, uzavřené mezi zůstavitelem a pojišťovnou.

Nepatří do pozůstalosti pojistka, která sice není vystavena ve prospěch třetí osoby, avšak zůstavitel nařídil pojišťovně, aby při jeho úmrtí byla pojistka proplacena určité třetí osobě a současně vzdal se práva disposičního.

Ovšem padá také na váhu, jaké jest znění pojistky. Na základě dlouhé praxe jsou si již i pojišťovny povětšinou vědomy toho, že znění pojistky musí býti takové, aby byly předem vymýceny nejasnost a nejistota. Pojistka na případ smrti bývá většinou upravena tak, že již z jejího obsahu lze zjistiti rozsah disposičního práva pojištěnce po dobu jeho života.

Pokud se týče stanoviska fisku, vyvinula se praxe tak, že fiskus řeší otázku zpoplatnění naprosto neodvisle od stanoviska pozůstalostního soudu. Pojištěné částky jsou podrobovány pravidelně dědické dani a pojišťovna zadržuje k tomu účelu příslušnou kvotu v procentech, ve smyslu svých pojišťovacích podmínek.

Závěrem shrnuji: Budiž vždy zkoumána otázka zařazení nebo vyloučení pojistky z pozůstalostního jmění s hlediska detence, držby a právní dispozice zůstavitelovy pojistkou v době jeho úmrtí.

Zdůrazňuji, že jde v tomto článku o několik všeobecných poznámek a účelem jejich jest pokus o vyvolání diskuse o této tak zajímavé otázce. Zejména o praktické případy se jedná a jistě některý z kolegů poslouží nám zajímavým případem ze své praxe s touto otázkou souvisejícím.